

SamlarNytt

utgiven av Samlarförbundet Nordstjärnan

Nummer 5-6-2021 * Medlemspris 75 kr

Vi har funnits i åttio år med kunskap och glädje

Innehåll i nr 5-6-2021

4
Ett svep över landet	20
Litet om jultallrikar
ur <i>SamlarNytt</i> 10-1972.
<i>Stig Erlandsson</i>	32
Nordstjärnan 20 år
(för sextio år sen!)
7
Om årsmötet 2021 i Nässjö	22
Historien om en silverbägare
<i>Jan Mattsson</i>	36
LANDET RUNT
8
Czeslaw Slania 100 år
<i>Rolf Bergskans</i>	24
Några autografer
<i>Ulla Åshede</i>	39
Information om Samlarförbundet
Nordstjärnan
12
Konsthantverk från Nordameri-
kas indianer
<i>Geraldine Hultkrantz</i>	26
Fingerborgar i cloisonné
<i>Thomas Gütebier</i>	40
Information om aktuella
medlemsavgifter
15
Julpapperet jubilerar.
Ur <i>SamlarNytt</i> 1-2003
<i>Gunilla Ransbo</i>	28
Om en gubbe och "några" vykort
<i>Lars Axenfjord</i>	Framsidan: Gammalt julkort
16
Julkort från olika decennier	31
Ett julminne ur <i>SamlarNytt</i>
5-1968	
18
Höstutflykt till Liljedals
hembygdsgård
<i>Kurt Karlsson</i>		

.....

Utdrag ur Protokoll från Samlarförbundet Nordstjärnans ordinarie förbundsårsmöte

Söndagen den 17 oktober 2021, på Hotell Högland, Nässjö

§ 11. Beslut om årsavgifter

I ljuset av sjunkande medlemsantal föreslog styrelsen en höjning av årsavgiften.

Huvudmedlem 325 kronor/år

Familjemedlem 70 kronor/år

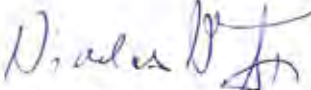
Dessutom föranledde PostNords justering av utlandsportot ett förslag om differentierad avgift för medlem boende utomlands: 400 kronor/år.

Förslaget diskuterades varefter styrelsens förslag godkändes av mötet.

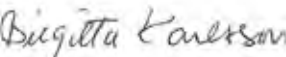
Vid protokollet

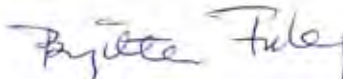
Justeras

Tommy Sahlén
sekreterare

Nicklas Vulcan
ordförande

Justeras

Birgitta Carlsson

Birgitta Fuley

SPECIALNUMMER OM SLÄKTFORSKNING

Släktforskning är ett slags samlande, likaväl som samlandet kan vara en slags släktforskning.

Nog är det svårare att göra sig av med något där man känner den tidigare ägaren? Kanske du samlar på något som dina föräldrar också samlade på? Eller har du en massa saker med anknytning till en viss person eller en viss gård eller trakt? Kanske du har släktforskat dig fram till något som glädde eller förvånade dig?

Vad det än kan handla om är du välkommen att skriva en text eller skicka in några bilder. Eller både och! Nummer 2 nästa år (2022!) ska bli ett temanummer om släktforskning och samlande med betoning på släkt.

Så var med och bidra!

Samlarvänner

JAG HOPPAS ATT DE FLESTA AV ER har fått chansen att träffa andra samlare, kanske redan besökt någon förening eller varit på auktion eller samlarmässa. Visst måste vi ta hand om oss och tänka på att viruset alltså finns "där ute" men vi måste också få möjlighet att lite gå tillbaka till det liv som var före pandemin.

"Vi måste lägga ner!" Detta är något som kommer från flera lokalföreningar, varför? Orsaken sägs oftast vara att det inte finns någon som vill sitta i styrelsen och att det kommer för få medlemmar till de möten som anordnas. Vill du som medlem att din lokalförening ska lägga ner? Här får vi nog använda en gammal devis. "Upp till kamp" nu gäller det din förening, när den läggs ner finns inte möjligheten att träffas och ha intressanta föredrag. Det är kanske dags för er som inte har vana med att sitta i en styrelse men vill att er förening skall fortsätta, kontakta nuvarande styrelsen eller om den redan lagts ner, någon tidigare styrelseledamot eller ordföranden.

Du kan, det räcker med att vara 3–4 personer även om stadgarna säger något annat, ta ett beslut på ett möte att ni måste frångå stadgarna till nästa årsmöte. Om du eller ni som vill hjälpa er förening så

ska vi från förbundet stötta er och ge råd vid omstart eller om ni vill nystarta en lokalförening. Kontakta förbundets kansli via e-post vid frågor, kansli@samlarforbundet.se

Som ni ser på tidningens baksida har vår årsavgift måste höjas 2022, detta då allt går upp, speciellt tidningens kostnader och den är en viktig del i medlemskapet i Samlarförbundet Nordstjärnan.

Du kan få en billigare medlemsavgift. värva två nya fullbetalande personer så behöver du endast betala 160 kr, det låter väl bra?

Detta nummer av SamlarNytt blev ett dubbelnummer, det vill säga lite tjockare än normalt, en innehållsrik tidning som du som medlem kan göra än mer intressant genom att medverka med texter, Eller om du har något annat intressant som du vill förmedla, hör av dig till redaktionen.

*Samlarhälsningar
Nicklas Vulcan
förbundsordförande*

Tid för nystart

Kanske din förening sitter och hänger med huvudet och tänker att det finns inga medlemmar, det finns inget intresse, ingen kommer på våra möten... et cetera et cetera.

Men **NU** är en ypperlig tid för nystart.

Boka in ett **RIKTIGT** bra program, sätt upp affischer på alla ställen ni kan tänka er, gör ett Facebookevenemang eller skicka ut på Instagram. Ta kontakt med ett studieförbund. Skicka ut information till **ALLA** medlemmar, ta den portokostnaden, lägg ner lite omsorg på brevet och skriv att ni vill ha idéer för framtiden.

Fundera över styrelsens sammansättning, ni kanske ska

ta in några konsulter eller utöka. Kan ni börja med arbetsgrupper?

Människor i allmänhet må vara försiktiga med att träffas men **LUSTEN** är stor, så det är nu vi har chansen att fånga in folk! Med glädje, bra föredragshållare, mötesplatser som folk hittar till och rejält med marknadsföring. Lokaltidningar har ofta radannonser för föreningar, utnyttja dem. Utnyttja anslagstavlan på biblioteket! Bjud in även icke medlemmar! Gå ihop med andra föreningar, PRO är kanske de man först tänker på men även idrottsföreningar (samlarområde!) eller invandrarföreningar (samlare!)

*Många hälsningar och
lycka till önskar redaktören*

Tack!

Du som har skänkt pengar till förbundet, eller rundat av din medlemsavgift uppåt, eller värvat en ny medlem – ett stort tack!

Ett svep över landet

Samklarklubben Snapphanen Vinslöv hade möte en lördag i september.

Mötets föredrag, som hade karaktären av ett underhållande kåseri, hade titeln "Mitt liv med antikviteter" och hölls av antikhandlaren Eva Linse från Lund.

Redan som barn fick hon känsla och vördnad för gamla ting i sina morföräldrars gård, där hon vistades mycket. Detta intresse har följt henne hela livet och resulterade i att hon i relativt mogen ålder bestämde sig för att bli antikhandlare. Hon har ställt ut på de stora antikmässorna i Sverige och hade flera roliga minnen att berätta från åren då detta pågick.

Många hängivna samlare har hon lärt känna genom åren (bland andra Birgit Nilsson) och hon underströk vilken glädje det är att veta att ett föremål hamnar i sitt rätta sammanhang, hos en person som kan ge "guldglans" åt det som vissa betraktar som "bröte".

Bland de saker som hon visade smakprov på och som fanns i otaliga varianter på tiden då det begav sig, var kängknäppare (ett av Birgit Nilssons samlarobjekt), pärlbroderade väskor, frimärksdosor, gul blyglaserad 1800-talskeramik från Höganäs samt olika saker med skomotiv (alltifrån snusdosor till pennknivar).

Sammanfattningsvis konstaterade Eva Linse att "varje pinal har bidragit till historien".

Per Åke Mattsson

Äntligen mäss

Sådärja, nu var den gjord, samlarmässan på Medborgarhuset i Säfle. Efter många funderingar och många tankar om hur det skulle gestalta sig, ska vi våga ha en samlarmässa, har pandemin lugnat ner sig, vad säger Folkhälsomyndigheterna. Under hela planeringstiden har dessa frågor dykt upp som spöken och förmörkat tillvaron för mässkommiten. Gissa om vi blev lättade när restriktionerna släppte!

Vi hade ju redan skickat ut inbjudan till våra "gamla" utställare och nu började det komma in ett antal intresserade som ville stå på vår vakanslista.

Vi hade också börjat med vår marknadsföring, det skulle skrivas affischer, de skulle tryckas och sedan uppsättas, nu kom ett problem, vi hade ingen som tryckte dessa affischer, tryckaren Tony hade tagit semester.

Till slut frågade vi biblioteket och svaret blev, naturligtvis hjälper vi er med det. Annonserna brukar aldrig vara något som krånglar, det gjorde det inte i år heller. Sen hade vi banderoller som skulle omdateras, vi fick våra banderoller och satte upp dem. Då kom en höststorm och rev ner en! Det fixade sig, vi satte upp den på ett annat passande ställe.

Åa mässdagen var vi fyrtio utställare, inget rekord men godkänt med råge. En lång, lång kö stod och väntade på att klockan skulle bli tio. Besökarna handlade, drack kaffe, åt lunch och handlade lite till.

Det kom över femhundra besökare, det såldes nästan tretusen enkronaslotter, alla var nöjda, Som många utställare och besökare sade "äntligen är vi igång igen, det har varit en tråkig tid". Vi höll med, det har varit en tråkig tid och i synnerhet för dom som har blivit drabbade av pandemin.

Kurt Karlsson, Olof Trätälja i Säffle

Bilderna är från denna och tidigare mässor.

Cirkeln är igång igen

Efter många vändor och stora farhågor om att samlarklubbens cirkel om gamla Säffle, en cirkel som vi hållit på med i många, många år, inte skulle bli av tack vare den pandemi som grasserar i både vårt land och vårt län.

Under tiden som man väntar meda man ställer iordning alltihop, det ska kokas kaffe det ska uppskåras bröd, dukas osv, så kommer tankarna, *kommer det några, köpte jag för mycket bröd, kokade jag för mycket kaffe.*

När deltagarna kommit och slagit sig ner kom det en massa

olika kommentarer som vad tomt det har varit den här tiden utan cirkeln, va roligt att se er igen osv,

Det visade sig att mina farhågor kom på skam, brödet räckte knappt till och kaffet det jag koka mer av.

Sånt är roligt, det kom femton deltagare, varav tre nya deltagare, som vi verkligen får hoppas kommer igen.

Som vanligt (eller ovanligt, då vår klippa i cirkeln, Gunnar Nilsson inte var närvarande, vi får hoppas att han skänkte oss en tanke) startade Kurt med att visa

ett bildspel från Annelund och kommentera bilderna den första timmen. Att det finns så mycket att säga om en stadsdel!

Efter kaffet sedan var det Finn Hjelmströms tur, det blev som lite proffsigare när han kom in i bilden och berättade om kvartret Hyttan, den stadsdel som han växte upp i, där fanns det mycket att berätta om!

Det blev som det brukar en intressant onsdagsförmiddag med en massa information och gott kaffe

Kurt Karlsson

Samlarklubben Snapphanen Vinslöv hade möte en lördag i oktober.

Mötets föredrag hölls av klubbmedlemmen Per Åke Mattsson och handlade om antika porslinsprylar med grismotiv. Han kåserade om pjäserna på ett engagerat och underhållande sätt och vävde även in anekdoter ur sitt samlarliv.

De flesta medtagna grisarna var av tyskt ursprung, och föremålen skildrade grisar i de mest oväntade situationer, ofta sådana som är förbehållna oss människor.

Sakerna i fråga är tillverkade med stor precision och detaljrikedom, och de speglar i viss mån humorn vid förra sekelskiftet. Karakteristiskt för de förmänskligade grisarna är även att de använder sig av de senaste tekniska uppfinningarna, t ex telefonen, kameran och bilen.

Objektens funktion kan vara sparbössa, askfat eller rentav bara "conversation piece". Mötesdeltagarna visade stort intresse för de ovanliga föremålen, och de fick rösta fram den i deras tycke charmigaste pjäsen. De som röstat på den vinnande grisfiguren fick var sin marsipangris.

Efter föredraget vidtog samkväm och lotteri samt gavs en påminnelse om nästa månadsmöte.

Asta Nilsson, sekreterare

Sigtuna Samlarförening genomförde en bussutflykt i november till Mopedum, Ny-näshamn. Det var ett 20-tal medlemmar som anmält sig till utflykten och som väntade på en spännande resa. På resan medföljde guiden Lars Wahlström som berättade mycket under resans gång.

I muséet fanns spännande saker från tiden 1952-1979. Här fick besökarna uppleva nostalgi med många kära minnen från kök, mode med mera. Efter rundvandringen i muséet serverades det en mycket god lunch.

Därefter gick resan vidare till Sorunda kyrka. Kyrkan härstammar från 1100-talet och är i många tycke den absolut vackraste kyrkan i Sörmland.

Sedan gick resan vidare till Ösmo Plantshop, där deltagarna fick botanisera bland mycket växter. Ösmo Plantshop ordnade också med kaffe och en stor muffins.

Bussutflykten blev mycket uppskattad mycket tack vare den kunnige och trevlige guiden Lars Wahlström.

Inga-Lis Rickebo

Årsmötet

Årsmötet för 2022 hölls i Nässjö i oktober med drygt 25 deltagare. Vi bjöds på specialbesök i secondhandbutiken Källan (shopping, information om deras Afrikaprojekt och kaffe), vi fick höra bitar från Tommy Sahléns samling av udda musik (udda är bara förnamnet) och vi fick en kall men fin guidning i Hembygdsparken som ligger mitt i Nässjö.

På söndagen efter lunch var själva årsmötet. Nicklas Vulcan fortsätter som förbundsordförande i ytterligare två år. Vi fick information om höjd medlemsavgift och att man kan sänka den genom att värva två medlemmar.

Mer information från årsmötet kommer i nästa *Sam-larNytt*.

Robert och Anette Hellner är glada över konstfyndet. Nedan avnjuter vi kaffe och supergod kaka medan vi får höra om projekt som syftar till Hjälp till självhjälp. Tänk att man kan bidra till så mycket gott genom att shoppa secondhand!

Till höger är det Bernt Somreus som hittar en skiva som han kanske inte har.

Czeslaw Slania 100 år

Rolf Bergskans

CZESLAW SLANIA FÖDDES I CZELADZ, POLEN den 22 oktober 1921 och avled den 17 mars 2005 i Krakow, Polen där han också är begravd. Han blev 83 år. I år skulle Czeslaw Slania fyllt 100 år.

Många länder kommer att hylla denna mästerg

gravör med ett minnesfrimärke. Monaco har redan kommit ut med ett frimärke den 17 juni i år, graverat av Martin Mörck.

Vidare så kommer Danmark, Färöarna och Grönland hedra Slania med varsitt frimärke i augusti i år. Sverige och Polen ger vardera ut ett block 22 oktober för att hedra minnet av Slania.

Det blir säkert fler länder men detta är vad som är känt när detta skrivs (sommaren 2021).

Postmuseum i Stockholm har en liten utställning som visar en del av Slanias enorma produktion.

Slania graverade under åren 1950 till sin död 1070 frimärken för 31 länder samt Förenta Nationerna. Han graverade även sedlar 34 stycken för 10 länder samt många privata gravingar. Några visas här.

Han är omnämnd i Guinness rekordbok för de många gravingar han gjorde. För mer information om Slania och hans gravingar hänvisas till *SamlarNytt* nr 6-2015.

Hur jag började samla på Slanias gravingar

Jag började samla på svenska frimärken under 1960 talet. På den skriftliga informationen jag fick från posten om nya frimärken stod oftast att dessa var graverade av Czeslaw Slania. Jag undrade länge vem denna man var. Då fanns inte internet och jag hittade ingen information på biblioteket. Men så en dag läste jag en artikel i *Frimärkets Dags* årsbok 1981 att ett svenskt Slaniasamfund bildats 24 november

samma år vid ett möte med några Slaniasamlare på Postmuseum i Stockholm. Slania var också närvarande vid mötet och berättade om sin verksamhet. I boken stod också att alla som var intresserade av Slanias gravingar var välkomna som medlemmar. Jag anmälde mig direkt!

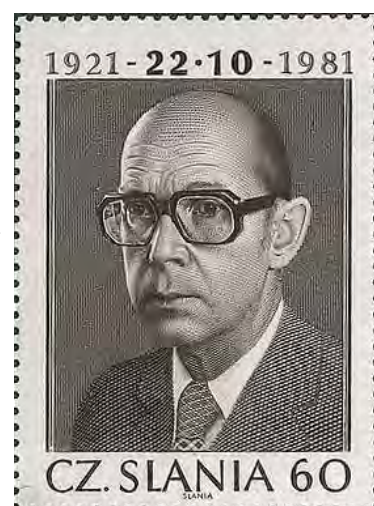
Czeslaw Slania som en månad tidigare fyllt 60 år hade graverat ett självporträtt i frimärksformat som han gav som gåva till alla medlemmar detta år.

Slaniasamfundet finns ännu kvar med ett hundratal medlemmar varav 7 har varit med sedan starten. Vid det digitala årsmötet i våras blev jag med några andra vald till hedersmedlemmar i samfundet.

Aktiviteten i det nybildade Slaniasamfundet var låg de första åren men tog fart då en ny ordförande valdes 1986. Han började ge ut ett medlemsblad *Slania-Nytt* som kom ut med 2 till 4 nummer varje år fram till år 2005.

Efter ett tag fick jag reda på att det även fanns en Slaniaförening i USA som kallades "Czeslaw Slania Study Group" (cssg) Jag gick med där 1986. Denna förening gav ut ett nyhetsbrev *Close-Up* fyra gånger per år. Detta nyhetsbrev innehöll riklig information om Slanias graverade frimärken, sedlar och andra privata gravingar allteftersom de blev kända. Slaniaföreningen i USA lades ner år 2008.

Efter Slanias bortgång 2005 så kom det ju inga fler gravingar men jag har hållit intresset vid liv. Jag har bland annat några gånger ställt ut min Slaniasamling på Frimärkets Dag.

Självporträtt.

En samling med Slaniagravyrer är intressant och givande och bli aldrig tråkig. Här delar jag med mig av delar av min samling.

Översta raden. Graverat block för Monaco 1974 som gavs ut för att fira 25 årsjubileet av Furst Rainier III (1923-2005) med ett frimärke. Blocket är signerat av både Slania och fursten av Monaco. Rainier III regerade 9 maj 1949-6 april 2005.

På uppdrag av postkontoret i San Marino graverade Slania 1973 fyra frimärken. Tyvärr blev dessa inte godkända. Här visas ett av frimärkena *Susanne i badet*.

Mellersta raden. År 1998 graverade Slania på sin fritid ett porträtt på påven Johannes Paulus II i 500 ex. Detta är nr 253.

Detta porträtt av Rainier III graverade Slania 1997 också på sin fritid.

Drottning Silvia, Sverige Sveriges drottning 10 år 1986. 100 graverade privata märken skänktes av Slania till hennes 10-åriga bröllopsdag. 19 juni 1986.

Till höger. Monaco, prinsessorna Grace och Stephanie. 1989.

Från vänster, rad för rad.

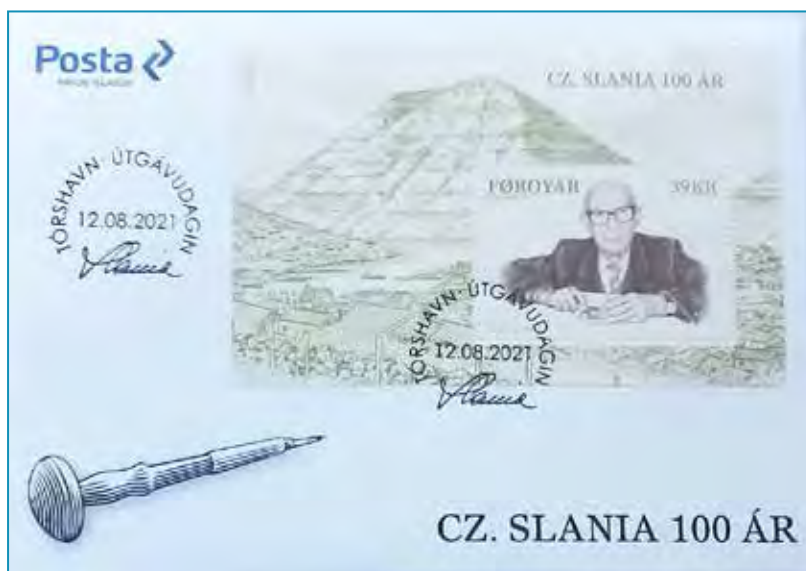
Sverige 1973. Gåslisa, sex fär-
gers stål efter målning av Ernst
Joesphsson (1851-1906).

Färöarna 1979, Väduren.

År 1976 utkom ett av Slania
graverat block efter en målning
av konstnären Otto Bache "Et
kobbelt heste udenfor en kro".
Här visas ett provtryck av detta
block som handkolorerats av
Slania.

Sverige 1981. Jaktfalk.

Singapore vackra fjärilar. Ge-
mensam utgåva med Sverige
1999.

Denna sida.

Lennart och Sonja Bernadotte, Mainau, Västtyskland. Slania var personlig vän med dem och graverade dessa märken 1989 som födelsedagspresent. Märket på grevinnan Sonja Bernadotte överlämnade Slania fem minuter före midnatt den 7 maj 1989. Hon fyllde 45 år då. Greve Lennart Bernadotte fyllde år en dag senare och fick sitt märke fem minuter efter midnatt den 8 maj 1989 då han fyllde 80 år. Samtidigt pågick en Mainau-utställning som visade en del av Slanias gravingar fotograferade av Lennart Bernadotte. Utställningen invigdes 27 juli 1989 och varade till 12 november 1989. Märkena på Lennart och Sonja Bernadotte fanns där att beskåda i storformat.

Politiker graverade 1962. Sir Winston Churchill England (1874-1965); Mao Tse-Tung Kina (1893-1976); Charles De Gaulle Frankrike (1890-1970); John F Kennedy USA (1917-1963). (Privata gravingar ej frimärken.)

Och så ett frimärke ändå! Sverige 1975. Balett visar ett dansande par i Baletten Romeo och Julia. Ballerinan är Anneli Alhanko och hennes meddansare är Per Arthur Segerström. Slania var mycket nöjd med detta frimärke.

Julpapperet jubilerar

Denna artikel fanns med i *SamlarNytt* 1-2003. Julpapperet fyller alltså 99 år i år!

Gunilla Ransbo

MITT INTRESSE FÖR MAJBLOMMAN OCH DESS historia förde mig under några varma dagar i somras till Beda Hallberg-arkivet i Kungsbacka bibliotek. I samlingen av tidningsklipp fann jag till min förvåning gamla artiklar som visar att fru Beda Hallberg inte bara tog initiativet till majblomman. Hon införde i vårt land även seden att till jul slå in klapparna i speciellt julpapper, något som vi ju numera finner självklart och även gjorde julen 2002. Men då kunde julpapperet faktiskt fira sitt 80-årsjubileum.

I december 1922 skrevs det i tidningarna om julklasspapperet, som presenterades som ett nytt led i kampen mot tuberkulosen. Det var fru Beda Hallberg, mest känd som majblommans skapare, som lanserade idén för att stödja insamlingsarbetet i Svenska nationalföreningen mot tuberkulos. Hon hade fått uppslaget från välgörenhetsarbetet i Norge, och beställde de första sändningarna därifrån. Papperet köptes in av olika affärsidkare och allmänheten uppmanades av lokalpressen att inhandla arken som kostade 25 öre styck: "det finns ingen, som överhuvudtaget har råd att ge bort en present till jul, som icke samtidigt har råd att slå in den i nationalföreningens papper".

Beda Hallberg hade inrättat ett särskilt kontor varifrån papperet distribuerades, och där Telegrafverket utan kostnad lät henne förfoga över en telefonlinje med eget namnanrop: Julklasspapperet!

Reklamaffischer sattes upp i skyltfönstren och lokala firmor bidrog med gratis billeveranser. Med landshövdingen i Göteborg, Oscar von Sydow, i spetsen blev kampanjen en framgång. Större beställningar gjordes även från Stockholm, Norrköping, Varberg, Strömstad, Uddevalla, Lysekil och Marstrand.

Året därpå såldes inte mindre än 82 550 ark, och försäljningen inbringade lite drygt 5000 kronor. Det var fortfarande det norska papperet, prytt med jultomar och kråkor, som man sålde. 1924 trycktes nytt papper hos Papyrus i Mölndal. Det gjordes i tre färgtoner, ijust lila, ljusgrönt och ljusblått, och var överstrött av små röda stugor med ijus i fönstren, granar runt omkring och små röda tomtgubbar, som närmade sig stugorna under ett lätt snöfall,

"mycket vackrare och mera jul-lik än det föregående tomtpapperet". Utom i ark tillhandahölls papperet nu för första gången även i rullar om fem meter. Arken kostade tio öre och rullarna en krona. Danmark beställde också av det svenska papperet, och man planerade att lansera iden i Hamburg och bland svenskättlingarna i Amerika.

Fram till 1925 hade försäljningen av julpapperet inbringat nära 16 000 kronor, medel som kunde användas till att delfinansiera ett hem i Svenshögen några mil söder om Uddevalla för barn från tuberkulosdrabbade familjer. Efter ytterligare ett par år hade julpapperet återförsäljare överallt, och 1928, då fem år hade gått efter lanseringen av det svenskproducerade papperet, uppmärksammade Göteborgs-Tidningen jubileet: "Det är nämligen ett mycket trevligt papper, som vi tydligen inte kunna undvara kring våra julklappar. Säkerligen kommer det att fylla både tjugofem och femtio år, ty det har blivit populärt."

Och säkerligen kommer det att fylla mycket mer än åttio år.

1910 70-tal
1930-tal
30-tal 60-talet.

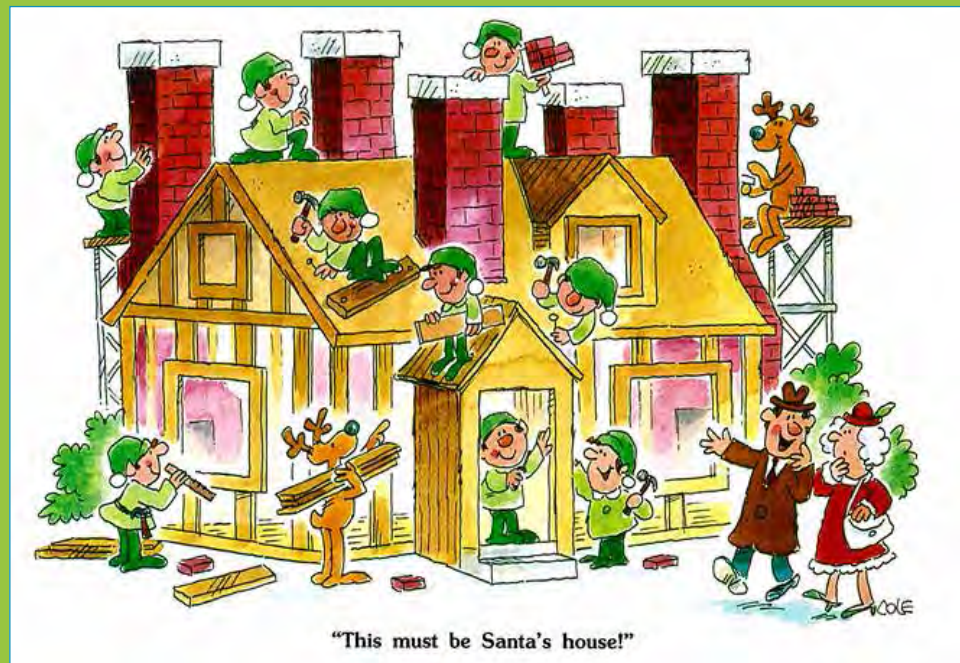

Julkort från olika decennier

50-tal 50/60-tal

20/30-tal 1940

1974 1989

Historien om en silverbägare

En slags julsaga

av Jan Mattsson

Dåtid

Under andra världskriget fanns det en familj, vid namn X, som bott i generationer i samma stad. Staden råkade ligga i ett område som efter kriget kom att hamna i ett annat land. Familjen var, på grund av sitt ursprung, inte heller särskilt välkommen i vare sig det ena eller det andra landet, så som historien utvecklade sig.

De flesta i familjen X överlevde inte kriget, men ett par unga nygifta makar lyckades dock fly, och hamnade efter många vedermödor i Sverige 1945. Med sig hade de inte mycket, men några för dem värdefulla föremål klarade sig hela vägen. Ett par smycken sålde de för att ha något att leva på den första tiden. Kvar var en bägare, som ärvts i flera led, och hade ett stort affektionsvärde.

Paret X fick aldrig några barn, och något testamente skrev de inte. När de båda hade dött på slutet av 1900-talet fick Allmänna Arvsfonden ta hand om alltihop. De lämnade hela bohaget till den lilla lokala auktionskammaren A.

På den tiden hade man fortfarande "riktiga" slagauktioner, och en sådan blev det år 2000. Både auktionsfirman och kunderna hade väl en viss kunskap, åtminstone om de vanligen förekommande föremålen – men särskilt kunniga vad beträffar utländsk metall var de inte.

I en av fyndlådorna med blandade metallföremål hamnade så en ganska svart, anlupen, och till synes oansenlig bägare. Det fanns inga märkningar eller

annat som någon kände igen eller tolkade som något anmärkningsvärt.

Den lokale "samlaren" B ropade in lådan, eftersom däri fanns en pryl som hen ville ha. B gav 50 kronor, för det var i alla fall prylen värd. Resten var ointressant.

År 2001 hade B garageloppis, för att bli av med ett och annat "onödigt", däribland den utrikiska bägaren. Ja, ingen visste ju ännu vad det var.

C, som gillade att gå på loppis, köpte bägaren för 15 kronor. Det skulle nog gå att putsa den lite, för det var säkert någon sorts nysilver, tänkte C. Ja, den blev blankare, och det syntes nu även några konstiga stämplor. Silverstämplor såg de inte ut som, men det vet man ju, att nysilver kan stämplas lite hur som helst. Silver kunde det inte vara, för det fanns ingen "kattfots-stämpel", resonerade C.

Nästa år, 2002, tog C med sig bägaren, som nu glänste, då hen hyrde bord på en av stadens loppisar. Hen fick det begärda priset, 50 kronor, av "samlaren" D, som sedan kom på idén att testa bägaren, för att se om det kunde vara silver. Hen testade på ytan av bägaren. Okunnig om att även så kallat nysilver ger utslag för silver – eftersom det är ju är försilvrat (om än ytterst tunt) på ytan – så antog nu D att bägaren var av silver.

Hade D skrapat igenom ytan hade kanske resultatet blivit annorlunda, ifall bägaren varit försilvrad. Man kan säga att D hade rätt, fast på fel grunder.

D gick tämligen omgående till handlaren E, som köpte den nu "uppgraderade" bägaren för det pris som silverskrot då betalades med, alltså någon hundralapp.

Men... eftersom handlaren E tyckte att bägaren var rätt fin, så skrotades den inte, utan lämnades, tillsammans med en del annat, till auktionsfirman F, som silversamlare brukade besöka.

År 2003 köptes så bägaren av paret G, som var flitiga auktionsbesökare. Vad de betalade har vi ingen aning om. Inte heller om de någonsin fick reda på bägarens egentliga ursprung. Kanske visste de inte ens säkert att det var silver. Den var i alla fall trevlig, och det var en anledning så gott som någon att bägaren blev kvar i hemmet tills de båda gått ur tiden.

Nutid

Paret G:s son, G2, ärvde alltsammans år 2020. Han hade ingen aning om varifrån några enskilda före-

mål kommit, eller vad de kostat. Inte egentligen var de var värda heller, så G2 lämnade det mesta till en av de lite större auktionsfirmorna, H.

De var duktigare än de tidigare köparna och säljarna av bägaren, och insåg att det handlade om en gammal silverbägare. Varifrån, när, och av vem, klarade de dock inte av att ta reda på. Det är inte heller så underligt, eftersom det senare visade sig att de stämplarna som finns på bägaren inte går att härleda korrekt med hjälp av någon som helst publicerad bok, lista, eller förteckning.

H beskrev därför bara bägaren som "antik silverbägare", då den hamnade på en nätauktion. De hade dock, tursamt nog, bifogat en bild på stämplarna. Det är dessvärre alltför ofta auktionsföretagen "glömmer" det.

Detta uppmärksammade den silverintresserade J, som råkade få syn på just denna auktionspost. J köpte bägaren för ett rimligt pris, även om det antagligen var det högsta, som hittills betalats för den.

J fann på sätt och vis stämplarna i litteraturen, men begrep ändå inte sammanhanget. Det visade sig nämligen att den ena stämpeln – den som utvisade plats, tid, och silverhalt – fanns beskriven i en gammal bestämmelse, fast utan exempel. Den finns faktiskt på bild i en senare utgiven bok, men då fel placerad i en helt annan ort än den verkliga. I övrigt har ingen sett stämpeln i verkligheten.

Den andra stämpeln, mästarstämpeln, finns korrekt avbildad och beskriven i rätt ort, men så långt gick det inte att komma i undersökningen, utan rätt information om platsen.

J tog hjälp av två utländska forskare, Y och Z, som blev ytterst intresserade. Till sist kom man fram till bägarens verkliga ursprung – en stad i nuvarande Polen, och åldern, nu drygt 300 år.

Paret X och deras förfäder kom från denna plats. Därför hade de bevarat bägaren som ett kärt minne, genom alla livets prövningar.

Framtid

År 2034, när J gått bort, dök bägaren upp hos de efterlevande – som inte alls visste vad det handlade om. Den var inte putsad på länge och såg inte mycket ut för världen. Tillsammans med en del annat skänktes bägaren till en välgörenhetsbutik, där sedan K köpte den för 50 kronor, utan att veta något om den. K putsade upp bägaren, men begrep sig inte på stämplarna, antog att det var "nysilver". Hen gav den 2035

till vännen L, som därefter råkade visa den för "samlaren" M. Denne antog att det var "gammalt silver", och förmedlade kontakt med "handlaren" N, som gav 300 kronor för bägaren, och satte den till försäljning.

2036 köptes bägaren för 800 kronor av "silver-experten" O, som förstod potentialen, utan att veta exakt vad det handlade om. Denne lämnade så in bägaren till det största svenska auktionshuset, P, som vid det här laget lärt sig mera, och kommit över ett exemplar av den stämpelpublikation som forskaren Z år 2022 sammanställt, bland annat med hjälp av den här omskrivna bägaren.

Därmed var stämplarna inte längre lika okända, och med de flertaliga bilder av både bägare och

stämplar, som P visade inför den internationella kvalitetsauktionen, flockades de mellaneuropeiska samlarna.

Priset blev högt. Bägaren klubbades nu för hela 3000 Euro, plus förstås provision, som numera var 30 % – plus slagavgift, fotoavgift, med flera nytillkomna avgifter – alltså totalt 4098 Euro. Köpare var ett polskt museum.

Visserligen drogs också 25% av, så att säljaren / inlämnaren O "bara" erhöll 2250 Euro – men det blev ändå en rejäl vinst på cirka 21700 kronor. Det kan löna sig att vara påläst och uppmärksam – inte minst för auktionsfirman, som tjänade 1848 Euro!

Kanske var priset ändå i paritet med det ursprungliga, med hänsyn till inflation och prisläge. Det vet vi inte, men vi måste ändå känna tacksamhet till paret X som genom alla vedermödor försåg oss med såväl bägare som kunskap, och en intressant historia..

Slutord

Nu är visserligen bara stycket i mitten av historien helt sant, och resten fiktivt – men det är ändå inte alls osannolikt. Säkert har det gått på liknande sätt många gånger i vår "samlarvärld".

Autografer

EFTER ATT HA LÄST OM Bengt Bergskans trevliga autografer var jag bara tvungen att rota fram vad vi har. Så prominenta och roliga gubbar finns inte i våra gömmor men de är ändå välkända och inom sina områden skickliga kulturpersonligheter.

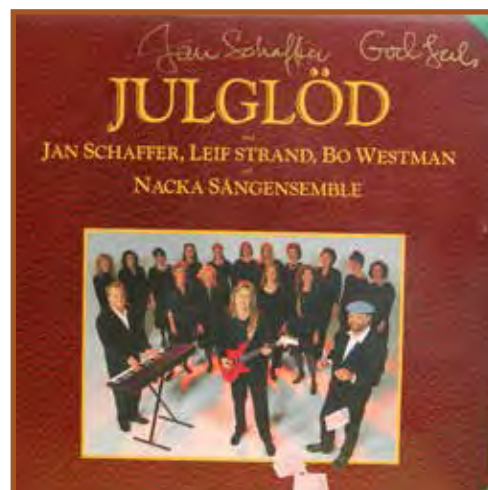
För många år sedan hade vi vid flera tillfällen glädjen att få höra hovpoeten och min favorit Bo Setterlind (1923-1991) recitera sina dikter tillsammans med någon eller några musiker. Då passade jag på att få en uppskattad autograf. Vilken lycka!

Janne Schaffer (f. 1945) är gitarrist och kompositör och bland annat känd för sitt samarbete med Björn J:son Lind och från Electric Banana Band. Också han besökte under ett antal år vår hemkommun Kungsbacka och vid en konsert förärdades vi hans autograf på en LP-skiva. Så roligt!

Alla har väl någon gång hört talas om Rickard Söderberg (f. 1976), denna gudabenådade operasångare och HBTQ-aktivist som vi har haft nöjet att få höra live och prata några ord med. Han skrev sin autograf i sin bok *Gaytenor* och vi fick ta några bilder. Underbart!

När vår dotter var liten älskade vi att läsa högt för henne och bland de främsta favoritförfattarna av barnböcker fanns och finns fortfarande Sven Nordqvist (f. 1946) Vid ett tillfälle dristade jag mig att skriva ett beundrande brev till hans förlag och döm om min förvåning när det kom ett svar på posten! Han skickade med en kopierad artikel om sig själv och skrev förstås under brevet med Sven N. Fantastiskt!

Ulla Åshede

BO SETTERLIND - recitation Jönköpings Blåsarkvintett

Livsfarligt tips

Jag hoppas att ni alla känner till *Bokbörsern* på internet. Det är ett digitalt antikvariat där företagare och privatpersoner lägger in begagnade böcker för försäljning. Det finns över 3 miljoner (!) böcker inlagda. Det är enkelt att handla och frakten är ibland inräknad i bokpriset, annars kostar det 62 kr oavsett hur mycket du köper från en säljare. (Det är också enkelt att sälja.)

Nu har jag hittat en engelsk variant... Det har ju varit problem att handla från England (Storbritannien) på grund av Brexit. Tullen är väl en sak, den kan jag stå ut med, men PostNords avgift om 75 kr är svårare att förlika sig med.

Men så hittade jag *World of books*, ett engelskt välgörenhetsföretag som säljer begagnade böcker som de köper i bulk från andra välgörenhetsorganisationer och privatpersoner. De har någon slags lösning som gör att man slipper betala tullen. Jag vet inte hur de har löst det rent tekniskt. I praktiken fungerar det. Priset du ser är det du betalar, och så en fraktkostnad om 2 pund per bok. Enkelt att förstå, enkelt att acceptera. Och som sagt, livsfarligt för plånboken... men livgivande för samlarsjälen.

Hälsningar redaktören
www.worldofbooks.com

Redaktören önskar dig goda helger framöver, fulla av just det som DU vill ha, vare sig det är ensamhet eller sällskap, grönkål eller gräddnougat, läsning eller serie-serietittande.

God Helg, kära vän!

och du får själv välja det kort som du uppskattar mest.

Fingerborgar i cloisonné – men vad är cloisonné?

Thomas Gütebier, Mölndal

I FÖRRA NUMRET AV SAMLARNYTT efterlyste redaktör Inga-lill Cras informationer om sina lite udda fingerborgar i cloisonné-teknik.

Vad en fingerborg är, vet väl de flesta – det är ett redskap som i regel består av metall, format som en liten bägare eller hylsa vilken vid handsömna träas på långfingret för att skydda fingertoppen från stick när nålen sticks genom tyget. För att nålen inte skall glida från metallytan så har ytan försetts med små fördjupningar eller ett graverat rutmönster. Inte alla fingerborgar har fördjupningar runtom utan endast på högsta punkten, som är svagt välvt. Fingerborgar kan vara av stansad plåt, gjuten av mässing eller hamrat av en liten silver- eller guldplåt. Påkostade fingerborgar av guld har som innefattad topp oftast en liten perforerad skiva av halvedelstenen karneol som är hårdare än metallen guld.

Det finns även fingerborgar av andra material, exempelvis ben, elfenben, porslin med flera. De fingerborgar som saknar fördjupningar runtom är rikt dekorerade genom mönsterprägling eller gravering.

Eftersom fingerborgar finns i nästan varje hem så kan de ha olika utseende när det gäller ytdekorer eller signaturer. Detta gör dem extra intressanta som samlarobjekt. Som sådana är de väl dokumenterade och det har skrivits otaliga böcker om dem. I det

här begränsade sammanhanget är det dock omöjligt att fördjupa sig i den enorma mängden fingerborgar utan det ska endast handla om fingerborgar i cloisonné tekniken.

För den som samlar på andra typer av fingerborgar hänvisas till nätupplagan av Isbisters samt den eminenta boken av Barbara Gullers (se sist i texten).

Historik – vad är cloisonné och varifrån kommer det?

Cloisonné kommer från franskan cloison – skiljevägg och har sin upprinnelse i antikens Bysans, på Cypern och i Konstantinopel. Även de gamla egyptierna sysslade med emalj arbeten i olika färger och på metall, företrädesvis legeringar av guld. Tekniken spred sig under medeltiden vidare till Kina där den under Mingdynastin (1368–1644) vidareutvecklades för stora fat, skålar och rökelsebehållare. Cellerna fylldes med emalj, vilket är en glas- eller glasliknande beläggning som bränns fast på hårt underlag. Emalj framställs av en mer eller mindre lättsmält, färgad eller ofärgad opak eller transparent glasmassa, så kallad glasfluss. Den ursprungligaste formen var en typ av fullsmälta, där glaspulver, vatten och färgpigment blandades med bly, borsyra, salpeter och alkaliska ämnen. Denna massa målades på djupgraverade metallytor och värmdes, varvid emaljen smälte till ett glansigt och färggrant ytskikt.

Till skillnad från denna metod så utvecklades i

Orienten sänksmälta av emalj i små öppna avgränsningar (celler) och ett större färgspektra.

Cloisonné är dock mycket mera komplicerad och mångfasetterad än så. Idag bedrivs detta delikata hantverk främst i Kina, Japan och Indien men guldsmeder och smyckeskonstnärer i Europa, USA och i Australien använder sig i viss utsträckning av emalj. Cloisonnéarbeten är således en typ av cell- eller väggemalj på ett underlag av koppar, mässing eller brons. För att åstadkomma fabriksmässigt tillverkade arbeten i cloisonné-tekniken krävs ett antal högspecialiserade, skickliga konsthantverkare: en gelbgjutare, en kopparslagare, en svarare, en mönsterritare, en kopparbandsanläggare, en emaljmålare, en smältare, en 'kontrollslagare', en slipare samt en förgyllare.

För att få fram mindre arbeten som t ex fingerborgar så gjordes dessa på följande sätt: en grundmodell, antingen i den klassiska fingerborgformen eller i form av små, stiliserade djurhuvuden gjöts av gelbgjutaren i stora serier i mässing. Mässing eller gulmetall är en legering av 63 % koppar och 37% zink. Fågelhuvuden behövde fräsas och slipas individuellt för hand för att få en jämn och fin yta. Bägarliknande fingerborgar svarvades därefter för att få en jämn yta. (se utvecklingsstadiet 1 från vänster på bilden nedan). Nästa arbetsmoment var att i minutiöst handarbete limma på tunna band eller trådar av koppar som med tänger och speciella, pincettliknan-

de verktyg böjdes till önskad form och längd, enligt det mönster som mönsterritaren angett, i form av små skiljeväggar eller celler (fingerborg 2).

Limmet som användes är växtbaserat men även silverfluss kom till användning för att hålla de små cellväggarna på plats. Därefter hängdes de en och en i en muffelugn där de värmdes till mellan 500 och 600°C. Limmet brändes bort och silverloden smälte så att de tunna cellväggarna fästes på underlaget. Nu lämnades dessa över till en person (låt mig kalla hen för en 'kontrollslagare') som visuellt men även med en liten hammare eller ett speciellt verktyg tryckte fast de cellväggarna som inte fått tillräckligt tät kontakt med mässingsunderlaget. Därefter skickades de blivande fingerborgarna vidare till emaljmälaren som enligt mönsterritarens förlaga färglade de olika cellerna med emaljfärger. Gult innehåller uran, grönt innehåller krom, vitt innehåller zink, rött innehåller guld och jodin, blå innehåller kobolt och grått innehåller järn.

Efter det att grunden var lagd hängdes varje fingerborg på nytt i en muffelugn där emaljen smältes och sjönk ner i botten av varje enskild cell. Detta fick upprepas 4-5 gånger för att fylla cellerna nästan upp till kanten. Luftbubblor i emaljen skulle förstås undvikas. Detta i sig var ett tålamodsprövande pyssel (se fingerborg 3 och 4). När detta var gjort och alla celler väl fyllda och emaljen fastsmält lämnades fingerborgarna till sliparen som utjämnade cellväggarna

och emaljytan i varje cell. (fingerborg 5). I samband med den avslutande poleringen ströks en vätska bestående av antimonguld på metallkanterna och med en öppen låga brändes ämnet fast på dessa varvid guld framträdde som en fin inramning till emaljdekoren. (fingerborg 6). Vi kan knappast föreställa oss hur mycket arbete det är att tillverka ett stort fat, en skål eller en vas. Det kan ta månader!

Skilda tekniker inom cloissoné

Vid en närmare titt på fingerborgar i cloissonéteknik har jag kunnat särskilja tre huvudsakliga tekniker, dels den som beskrivs ovan, dels en teknik som kallas *champlevé* emalj (från franskan för fritt utrymme), där cellerna avlöses av öppna fält, dvs fria från emalj medan andra är fyllda. Ytterligare en speciell form av cloissonéteknik är den så kallade Tiffany-stilen eller *plique-à-jour* (från franskans *låt ljuset komma igenom*), främst av blom- och bladdekor. Cellväggarna har i detta fall byggts upp på en kärna av lera. Efter bränning avlägsnas leran och cellerna fylls med olikfärgade emalj. Efter bränning framstår ett transparent resultat.

Varifrån kommer fingerborgarna?

De här diskuterade fingerborgarna i cloissoné-teknik är tillverkade i Kina, troligen omkring 1980. Bland de idag verksamma, 54 kinesiska företagen i de större städerna, som är specialiserade på föremål i cloissoné-teknik, tillverkar ingen längre fingerborgar.

Det största företaget, Beijing Enamel Factory, är idag det äldsta och största företaget som tillverkar endast stora vaser, tallrikar och skålar men inte små föremål. Att få kontakt med kinesiska företag via Made-in-China – Suppliers discovery visade sig vara omöjligt. De svarar gärna med vad de vill sälja, inte vad de har tillverkat tidigare eller historiska detaljer. De flesta företagen är dessutom relativt unga. Troligen tänker de 'time is money'!

Nationalmuseet i Peking besvarar inte förfrågningar om smärre föremål. De tar däremot gärna emot stora pjäser från äldre tider. Således ger det ingen ytterligare, nyttig information om vem som kom på idén att tillverka fingerborgar i cloissoné. Marknaden verkar dessutom vara mättad av fingerborgar i cloissoné vilket försäljningsannonser på internet återspeglar. Ett gott råd: spara dem i några hundra år, så kommer de att röna större uppmärksamhet och priset lär stiga.

Läsvärd litteratur

Bilder och berättelser om sömnadsredskap. Barbara D. Gullers, 1992.

More about thimbles – about 'fakes', reproductions and re-issues III. Magdalena and William Isbister – thimbles.host-ed.me/Fakes_3.html

Sökord på internet: fingerborg i cloissoné, *thimble in cloisonne enamel* (engelska), *falang / fāngzhèn* (emalj på kinesiska), *dé à coudre en émail cloisonné* (franska), *Fingerhut in Cloissoné-Technik* (tyska).

Youtube-film som illustrativt visar tillverkning av större cloissonéarbeten, sök på *Making of Cloissone*.

Internationell fingerborgsamlargrupp på facebook: *Thimble Collectors Exchange Club*. Internationell grupp för kinesiska och japanska cloissonéintresserade på facebook: *Chinese & Japanese Cloissonné*.

Fotot av utvecklingsserie: Julie Tucker Risedorf/Asheville, North Carolina, Usa.

Tid att tänka på varandra

Kanske vi fortfarande på umgås på annat sätt. Skicka en hälsning, en uppmuntran eller en efterlysning till någon som läser *SamlarNytt*. Man får plats med ganska mycket i en åttondelsannons och väldigt mycket mer i en fjärdedels sida.

Skicka in din annons till samlarnytt@samlarforbundet.se
Swisha samtidigt 300 / 600 kr och ditt namn till 123-588 33 50.
Föredrar du bankgiro är numret 785-0167.
Du kan också skicka på papper till
redaktören, adressen finns på näst
sista sidan i varje *SamlarNytt*.

Får vi bidraget före 16 januari så
kommer det med i nästa tidning.

Grattis, tack eller sökes
- vad vill du nå ut med?

Den stora rutan till höger kostar 600 kr,
den lilla rutan nedan bara 300 kr.

Nu har vi äntligen
kommit igång med våra
möten. Vi hälsar gamla
och nya medlemmar
välkomna! Ta med en
granne eller vän så
bjuder vi på fika och
samvaro!

Samlarklubben Samlarna

Jag har nu haft tillfälle att gå igenom mina samlingar och önskar sälja följande saker:

samlarnytt@samlarforbundet.se
swish 123-588 33 50

Det gick två år innan det kom rätt

(Ibland är Facebook bra)

Lars Axenford

PÅ HÖSTEN 2019 VAR DET EN KVINNA I KRYLBO som undrade vad hon skulle göra med en samling som hon hade förvarat i ett uthus. Det var arvegods efter hennes svärmor som hade avlidit 2010 av sin cancersjukdom.

Hennes svärmor hade samlat vykort under många år och nu hade kvinnan i Krylbo kommit till som vi säger "The bitter end". Hon behövde bli av med dem.

Detta var på Facebook. Jag svarade direkt att det tar jag hand om för jag känner en person som samlar på just vykort. Efter lite kontakter så skulle jag få vykorten till mitt projekt. När kvinnan tog bort inlägget i Facebook, då kände jag mig lite säker att det var i hamn.

Nu var det så att det var tungt så det inte skulle gå att skicka, det kostade alldeles för mycket och var samtidigt svårt att emballera.

Jag undersökte olika vägar via kontakter, men sedan kom den eländiga pandemin i vägen. Jag hade annars en resa på gång till Roslagen sommaren 2020, men det blev inställt. Även alla Örtugens möten blev inställda hela 2020.

Kvinna berättade att hon även hade en träskulptur som hon inte visste vem som gjort. I det läget kom mitt habegär fram, måste ha...

Jag visste vem som gjort den och berättade. Vi fortsatte att prata via "messenger" hela tiden och vid ett tillfälle så skriver hon "gubben kanske bara ramlar med".

Vi går in i 2021 och vi börjar se en ljusning i görandet och resandet.

Femte juli, då blev det en specialresa via Vagnhärad, Björsund, Sotter i Knutby första dagen, och dag två bär det av till kvinnan i Krylbo som har vykorten hos sig.

Kaffe med dopp likt en hotellfrukost serverades vid ankomst. Sedan skulle vykorten lastas i min bil, så även trögubben som bara "råkade ramla med".

Gubben var storbonden som sår (utsäde) för hand skuren/yxad av ingen mindre än Per Nilsson Öst.

Vykorten var packade i flertalet kassar.

Resan gick vidare till en dam i Ludvika och inköp av tre fina träskulpturer i mer normal storlek. Väl hemkommen efter 109 mil i bil, blev det vägning av vykorten.

Slutsumman blev 25,5 kilo.

Vid novembermötet i Örtugen är det tradition att medlemmar visar upp årets fynd. Jag visar upp "Storbonden", vikt 9,5 kg, som jag fick donerat till Trägubbemuseet av

kvinnan i Krylbo. Nypris skulle vara 17000, så det var ju ett fynd...

Sedan ska vi lämna över det som var drivkraften av mitt viktiga ärende med kvinnan i Krylbo. Nämligen samlingen av vykort som ska ges till en som samlar vykort över svenska kyrkor. Det är en trogen medlem i Örtugen, Lennart Malm, som ska få dem.

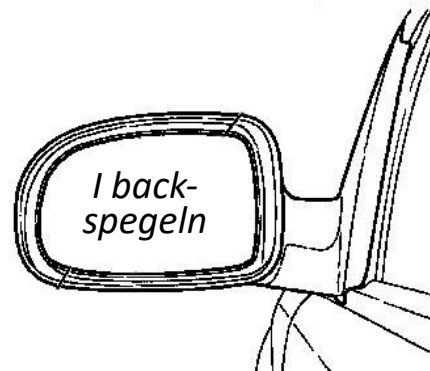
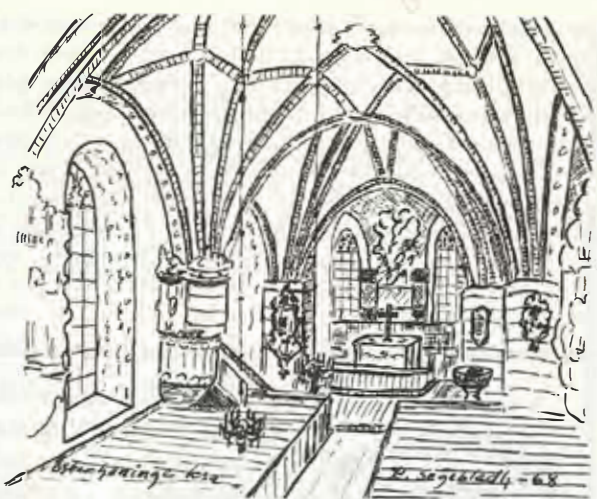
Jag överraskar Lennart med denna berättelse samt 14 album som innehåller 25,5 kg vykort över svenska kyrkor.

Lennart Malm i Örtugen
när han överraskas med
25.5 kg vykort över Svenska
kyrkor.

Jag minns den ljuva tiden.....

ETT JULMINNE MED TEXT
OCH BILD AV REINHOLD
SEGEBLADH.

ur SamlarNytt 5-1968

När det börjar lida mot jul erinrar jag mig en julotta i början av 40-talet. Den julottan kommer jag och några till troligen aldrig att glömma. Den nerklassning vi under långa, svåra minuter fick känna och att vi stunden efter kunde rehabilitera oss har för mig och de övriga drabbade för alltid etsats in i våra minnen.

Österhaninge kyrkokör hade blivit upplöst när dess ledare lämnat församlingen. Någon ny ledare hade inte varit möjligt att få. Vi var fyra bröder, som trakterade var sitt instrument och på den tiden ingick vi i en dansorkester på sex medlemmar. Körsång var också ett av våra intressen. Av denna orsak ringde, strax före jul, kyrkoherde Thorbjörn och frågade, på sitt alltid älskvärda sätt, om vi ville sjunga någonting i kyrkan på julottan. Detta lovade vi utan tvekan – vi hade fått en viss rutin då vi tidigare medverkat vid julottor och vespergudstjänster. Vi valde att sjunga *Det är en ros utsprungen*.

Vi hade ungefär tre kilometer till kyrkan och färden dit företogs med släde, förspänd med två travare, som kördes av vår far. Det hade snöat ymnigt under julnatten och hela landskapet hade fått en ny vit dräkt, julmorgonen till ära. Julljusen från stugorna spred ett vänligt och varmt sken ut i snön och klangen från bjällrorna gjorde stämningen fullkomlig.

Framkomna till kyrkskolan repeterade vi en gång och vandrade över till kyrkan där vi intåg våra platser. Alf Alfer, som var född härute och permanent sångargäst på julottorna, hade redan infunnit sig på läktaren.

Tiden gick och så småningom var vi då beredda att fylla ut den lilla pausen före predikan med körsång. Jag skulle leda kören, sex man mig inräknad, och bad kantor Ahlgren om ett *fiss*. Vi fick tonen, men jag tyckte den föreföll låg, eller sviktade mitt gehör. Efter den första inledande tonen kände jag en isande kyla gå igenom kroppen.

Vi hade av misstag fått ett *ciss*. Hur i fridens namn skulle detta sluta. Basarna kom inte ner i sina lägen och 2:a tenorerna blev vilseledda när basarnas röstomfång sviktade. De fem par ögon jag hade framför mig uttryckte ren förtvivlan. Jag vågade inte se åt Alf Alferts håll och kantor Ahlgren, som förstått misstaget led med oss. Aldrig hade väl kyrkfolket upplevt något dylikt, det var inte sång – bara brumelibrum.

Första versen slutar i *midnatts mörka timma* och nog var det mörkt för oss, I den korta intervallen mellan 1:a och 2:a verserna kom det snabbt ett fiff från orgeln. Jag sände kantorn en tacksam blick när vi började sjunga; och döm om den glädje hela läktaren erfor. Men förnedringen tidigare hade inte släppt sitt grepp om oss, inte förrän i 3:e och 4:e verserna kände vi säkerheten återkomma och klang-

erna kunde som förr fylla de vackra 1400-talsvalven. Vi tyckte också att *Adams julsång* flöt ut vackrare än någonsin ur Alf Alferts strupe denna förtvivlans och glädjens julotta.

Efter hemkomsten och före julkaffet bjöds vi på ett stort glas varm glögg. Den värmen v a r välkommen. En liten stund senare ringde kyrkoherden och tackade för den vackra sången. På frågan om "den där fadäsen" svarade han: "Den bagatellen hade sitt budskap. Välkomna igen". Detta förtroende var hans julklapp till oss i en minnesrik juldagsmorgon.

